

Mióta tilos a muzsika a pesti utcán?

Ötven esztendővel ezelőtt világvárosi fejlődésnek indult Budapest. Valóságos építkezési láz vett erőt az embereken; sorra kiépültek a körutak és kiépült a gyönyörű Sugár-ut, a mai Andrásy-ut. Ötven esztendővel ezelőtt épült fel az Operaház, ahol remekbe készült hajlékot kapott a muzsika. És ugyancsak ötven esztendővel ezelőtt tiltották ki örökre a pesti utcáról a muzsikát . . .

Akkoriban a kintorna, a verkli, vagy hivatalosan szólva a sipláda, volt a pesti utca hangszere. A sipláda népszerűsítette az akkori operettek és népszínművek slágereit, a sipládától tanult új füttyülnivaló nótát a suszterinas. Ha valamelyik utcasarkon megszólalt a sipláda, köréje gyűltek a cselédlányok, az iparoslegények, úgy hallgatták, sőt kivülből eső részeken még táncra is perdültek a hangjainál. Tagadhatatlanul sok romantika volt egy-egy sipláda-muzsikás nyári estében.

Nem is lett volna semmi baj a siplárával, ha nem hullott volna néhanapján a kelleténél bőségesebben réz-pérez és nikkell a sipládás kalapjába. Mert ez a bőkezűség egyszeriben kívánatos kereseti ággá tette a sipládázást. A bőségesen hulló obulusok négy-öt sipládást is odacsábították a jól jövedelmező sarokra s valamenynyien úgy muzsikáltak, mintha a többiek ott sem lettek volna. Ezt az éktelen zsvajt azután mégis csak megsokallta a mulatni nem vágyó békés lakosság. Különösen amikor már vidéken is hirtelen szaladt a jól jövedelmező új foglalkozási ág, amikor előzőnlötték az utcát az engedély nélkül kornyikáló vidéki zenészek.

A sipládások megrendszabályozására ezért hamarosan sor került. 1859-ben a Helytartótanács a városok hatáskörébe utalta a kérdést. Amikor a városi tanács megtiltotta a sipládázást a Bel- és Lipótvárosban s amikor két sipládás emiatt folyamodást adott be, a Helytartótanács erre az 1859. évi főkormányásági rendeletre hivatkozással hagyta helyben a város határozatát. 1864-ben a Helytartótanács ismételten intézkedést bocsájtott ki, hogy a város „a mindinkább szaporodó s a közönségnek alkalmatlanná váló sipládások számát lehetőleg csökkenteni, az engedélyek adásában a meghagyott szigorral eljárni, az érintett Rendtartást nyomban életbe léptetni s erélyesen fenntartani tisztének esmérje“. A hatvanas évek folyamán gyakran ment utasítás a három alkapitányságnak és a poroszlós századparancsnokságnak, „hogy az engedély nélkül sipládázók letartóztatandók“.

A nyolcvanas évek folyamán mégis egyszerre csak kiderült, hogy van is, meg nincs is, rendszabály a sipládásokra vonatkozóan. Amikor ugyanis Angyal János közzendőr 1882 január 13-án d. u. 3/4 órakor a Kötőutca 10. szám alatti házban sipládázáson érte Podragyal György, többször büntetett sipládást, az első- és a másodfoku rendőrhatalóság ugyan megbüntette a delinkvenst 10 pengő forintra, de a Belügyminiszter feloldotta az ítéletet, mert a régebbi szabályok hatályon kívül helyezettek és új miniszteri jóváhagyást nyert rendelet pedig nem volt.

Emiatt a megváltoztató kihágási ítélet miatt írt át azután Thaisz Elek, az akkori főkapitány, a főváros-hoz, hogy készítsen a kintornásokra vonatkozóan szabályrendeletet, mert „a régebbi szabályok hatályon kívül helyezése folytán a visszaélések és tulkapások nem büntethetők s így fővárosi közönség zaklatásának tág tere nyiland“.

Igy hozták meg 1883-ban a sipládázás szabályrendeletét, mely 1884-ben belügyminiszteri jóváhagyást is nyert. Az új rendelet máig érvényes jogszabályai szerint a fővárosi utcákon, utakon, tereken és egyéb közterületeken, a vámvonalon belül siplárával vagy más hangszerrel zenélni tilos. Az engedéllyel bíró sipládások a házak udvarain játszhatnak, de csak 12 óra után és csak a háztulajdonos hozzájárulásával. A sipládás a háztulajdonos vagy lakó felszólítására nyomban távozni köteles. Engedélyt pedig csak a vagyontalan és keresetképtelen egyén kaphat, akinek azonban mégis igazolnia kell, hogy a sipláda az ő tulajdonát képezi. Még a sipládás kíséretére is csak az kaphat engedélyt, aki testi fogyatkozásánál fogva arra rászorul.

Ez a szabályrendelet, melyet joggal tarthatunk a mai „csendrendelet“ édes szülőjének, minden tekintetben rendet teremtett a sipládások társadalmában. A sipládák fel-feltűntek ezután is az utcán, de csak némán tölték át őket az egyik kapualjából a másikba. És még így is ki kellett kerülniök azokat a kapualjakat, ahol ott diszlik az ódon zamatu felírás: „E házban sipládán játszani tilos“.

Csak a háboru óta tűntek el végleg a sipládák a pesti utcáról. Azóta fehér holló, ha egyet-egyét mégis látunk. De azért nem kell busulnunk a régi sipládás világ romantikája után. A rádió szerencsére nem hangszer és még a mai csendrendelet sem tiltja a rádiózást nyitott ablak mellett, — csak este tíz óra után. Ha meg-megállunk egy-egy utcasarkon, ahol jobbról Budapest I., balról Budapest II. harsog bele az éterbe, csukott szemmel visszaringathatjuk magunkat, azokba az időkbe, amikor a pesti utcasarkokon a sipládások szaladtak össze egy kis együttes muzsikára . . . (H.)